

Protocol

“Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”

Gebaseerd op “Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”

Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Herzien juli 2015

Inhoudsopgave:

Inleiding	pagina 3
Algemeen	pagina 3
Stappenplan	pagina 5
Stap 1.	pagina 5
Stap 2.	pagina 5
Stap 3.	pagina 5
Stap 4.	pagina 5
Stap 5.	pagina 6
Evaluatie en nazorg	pagina 6
Literatuur	pagina 7
Bijlage 1: signalenlijst Kindermishandeling 4-12 jaar	pagina 8
Bijlage 2: Observatieformulier	pagina 11

Inleiding

Op 1 januari 2011 is de wet Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in werking getreden. Op 1 juni 2013 is het voor het onderwijs verplicht om gebruik te maken van een meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit protocol is ontwikkeld op basis van het basismodel meldcode van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dit basismodel is aangepast aan de praktijksituatie van Passe Partout. Dit protocol bevat een stappenplan, die de beroepskracht in volgorde dient te doorlopen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Algemeen

Doel en functie van de meldcode

De verplichting voor de school om een meldcode te hanteren, heeft tot doel medewerkers te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode bevat een stappenplan. Dit stappenplan leidt de medewerker stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding. De stappen maken de medewerker duidelijk wat er van hem wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe hij op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding. Deze ondersteuning van medewerkers in de vorm van het stappenplan, levert zo mag worden verwacht, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Verantwoording (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2012)

Het bevoegd gezag van Montessorischool Passe Partout

Overwegende

- Dat montessorischool Passe Partout verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen en gezinnen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij montessorischool Passe Partout op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht, dat zij in alle contacten met leerlingen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- Dat montessorischool Passe Partout een meldcode wenst vast te stellen zodat de medewerkers die binnen montessorischool Passe Partout werkzaam zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Dat montessorischool Passe Partout in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de leerkrachten bij deze stappen ondersteunt;
- Dat onder **huiselijk geweld** wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring. Waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd

geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;

- Dat onder **kindermishandeling** wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- Dat onder medewerker in deze code wordt verstaan: de medewerker die werkzaam is op montessorischool Passe Partout en die in dit verband aan leerlingen van de basisschool zorg, begeleiding, onderwijs of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- Dat onder leerling in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende

- De Wet bescherming persoonsgegevens;
- De Wet op de jeugdzorg;
- De Wet op maatschappelijke ondersteuning;
- De Wet op primair onderwijs.

Stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2012)

Stappenplan

Stap 1: In kaart brengen van signalen

In deze fase worden de signalen van de mishandeling of het geweld in kaart gebracht door de leerkracht. Dit kan met behulp van de signalenlijst die weergegeven is in bijlage 1. Ook kan er gebruik gemaakt worden van de observatielijst van bijlage 2 van dit protocol. Opvallendheden worden verzameld door de leerkracht van de betreffende leerling. Het is belangrijk dat de signalen zo feitelijk mogelijk worden beschreven (Ohlsen, 2013). Hypothesen en veronderstellingen kunnen ook in deze fase worden vastgelegd. Hierbij moet duidelijk gemaakt worden dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Deze gegevens worden vastgelegd in het leerling dossier van ParnasSys. In deze fase vindt er ook een gesprek plaats met de ouders om de zorg te delen.

Stap 2: Collegiale consultatie en indien nodig raadplegen van Veilig Thuis of het Steunpunt Huiselijk Geweld

Tijdens de tweede stap gaat de leerkracht in overleg met de deskundige collega's. Mogelijke collega's voor consultatie zijn:

- De duo-collega;
- De vorige leerkracht(en) van de betreffende leerling;
- De leerkracht(en) van broers of zussen;
- De intern begeleider;
- De directeur.

De leerkracht neemt zelf het initiatief om in overleg te gaan met bovenstaande collega's. De intern begeleider legt contact met externe partners en organisaties ter ondersteuning. Dit doet hij/zij altijd in overleg met de leerkracht. Hij/Zij neemt contact op met het Veilig Thuis of het SHG om advies in te winnen. Deze informatie wordt teruggekoppeld naar de leerkracht. De leerkracht bespreekt dit met de ouders.

Stap 3: Gesprek met de ouders en/of verzorgers

In de derde fase van dit stappenplan vindt er een oriënterend of algemeen gesprek plaats met de ouders van de betreffende leerling. Hierbij zijn de leerkracht, intern begeleider en eventueel de directeur betrokken. In overleg kan hiervan afgeweken worden. In sommige gevallen kan er beter geen gesprek plaatsvinden met de ouders, bijvoorbeeld wanneer de school bang is dat dit negatieve gevolgen heeft voor de veiligheid van de leerling of medewerker (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2012). Ook kan men ervoor kiezen om geen gesprek te voeren met de ouders wanneer men een goede reden heeft om te denken, dat de ouders het contact met de school zullen verbreken. Indien hier sprake van is, dient men deze keuze te verantwoorden en schriftelijk vast te leggen in ParnasSys. Leerkrachten kunnen een gesprek aangaan met de leerling over het gesprek dat met ouders gevoerd zal gaan worden. Het is belangrijk dat er een terugkoppeling plaatsvindt met de leerling nadat dit gesprek met ouders heeft plaatsgevonden.

Stap 4: Wegen van het geweld of de kindermishandeling

Op basis van de signalen, het advies van Veilig Thuis of SHG en het gesprek met de ouders, worden in stap 4 de aard en ernst van het geweld gewogen. Dit gebeurt in intern overleg met de leerkracht, intern begeleider en directeur.

Stap 5: Beslissen: Hulp organiseren of melden

Na de weging van stap 4, wordt er in samenspraak met de docent en de intern begeleider of er zelf hulp wordt georganiseerd of dat er een melding gedaan wordt bij Veilig Thuis.

5a: wanneer je er voor kiest om de hulp zelf te geven of te organiseren, controleer dan ook of deze methode effectief is, is dat niet zo, doen dan alsnog een melding!

5b: indien er uit overleg of e weging (stap 4) is gebleken, dat er een melding gedaan dient te worden bij Veilig Thuis, neemt de intern begeleider deze taak op zich. Met Veilig Thuis wordt overlegd, wat de school zelf nog kan doen binnen de grenzen van de eigen werkzaamheden, nadat er een melding is gedaan. Voorafgaand aan de melding dient er een gesprek plaats te vinden met de ouders van de leerling. In dit gesprek wordt aan de ouders uitgelegd waarom de beroepskracht een melding wil doen en wat hier het doel van is. Hierna wordt de ouders om een reactie gevraagd. Indien de ouder of de leerling hier een bezwaar tegen heeft, wordt er overlegd op welke wijze men tegemoet kan komen aan de bezwaren (Wolzak, 2009). Deze wordt vastgelegd in het document (zie bijlage 3). Indien het niet mogelijk is om aan deze bezwaren tegemoet te komen, worden de bezwaren afgewogen tegen de veiligheid van de leerling. Indien dit laatste de doorslag geeft wordt er een melding gedaan.

Evaluatie en nazorg

Indien er bij stap 5 de keuze is gemaakt om zelf hulp te geven of te organiseren moet er een evaluatie plaatsvinden van de geboden hulp. Eventueel kunnen afspraken bijgesteld worden.

Indien de school zelf geen hulp heeft georganiseerd, maar een melding heeft gedaan bij Veilig Thuis, is het belangrijk dat de leerkracht alert blijft op het welzijn van de leerling. Indien nodig kunnen er gesprekken plaatsvinden met de intern begeleider. Wanneer blijkt dat er, na aanmelding bij Veilig Thuis, nieuwe zorgelijke signalen zijn over de leerling, kan de intern begeleider opnieuw contact opnemen met Veilig Thuis.

Literatuur

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2012). *Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling; Stappenplan voor het handelen bij signaleren van huiselijke geweld en kindermishandeling.*

Ohlsen, P. (2012). *Kindermishandeling, en dan....; Hoe te signaleren en handelen binnen het Primair Onderwijs.* Alphen a/d Rijn: Kluwer.

Wolzak, A. (2009). *Kindermishandeling: Signaleren en handelen.* Amsterdam: SWP.

Bijlage 1: signalenlijst Kindermishandeling 4-12 jaar

deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te “bewijzen”. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld (Wolzak, 2009).

De signalen

Lichamelijk welzijn:

- Blauwe plekken
- Brandwonden
- Botbreuken
- Snij-, krab- en bijtwonden
- Groeiachterstand
- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek, ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek
- Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind:

- Timide, depressief
- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen:

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Vluchtige vriendschappen
- Wantrouwend
- Niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders:

- Angstig, schrikachtig, waakzaam, meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen:

- Angst om zich uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Agressief
- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig:

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties, rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen

Gedrag van ouders:

- Onverschillig over het welzijn van het kind, troost het kind niet
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie:

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn:

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind:

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Bijlage 2: Observatieformulier:

Naam leerling:
Leeftijd:
Groep:
Jongen/meisje
Naam leerkracht:
Datum:

Algemene vragen

Sinds wanneer maakt u zich zorgen om het kind?

Delen anderen uw zorgen? Zo ja, wie?

Welke concrete signalen heeft u waargenomen bij het kind of de ouders? *(gebruik hiervoor bijlage 1: Signalen kindermishandeling 4-12 jaar)*

Hoe vaak komen de signalen voor en wanneer heeft u ze waargenomen? Zo ja, welke?

Worden er bij eventuele broers of zussen ook signalen waargenomen? Zo ja, welke?

Is er de laatste tijd iets veranderd in het gedrag van het kind? Zo ja, wat?

Weet u bijzonderheden van het gezin? Zo ja, welke?

Hoe verloopt het contact tussen u en de ouders?

Observatiepunten

Houd het kind een bepaalde periode op onderstaande punten in de gaten. Noteer uw bevindingen.

Vertoont het kind opvallend gedrag? Zo ja, wat voor opvallend gedrag? Wanneer en hoe vaak?

Hoe is het contact met andere leerlingen in de groep?

Hoe is het contact met volwassenen?

Hoe is het contact tussen het kind en zijn ouders?

Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind?

Hoe zijn de schoolresultaten van het kind?

Eigen observatiepunten

Kijk naar de signalenlijst. Zijn er punten waar u over twijfelt? Noteer deze punten hieronder. Observeer het kind hier ook op. Schrijf hier uw bevindingen op.

Ga vertrouwelijk om met dit formulier en bewaar deze op een afgesloten plaats!